

ધોરણ ૫ ના વિદ્યાર્થીઓ માટે અશાબ્દિક અને સર્જનાત્મક કસોટીની રચના અને અજમાયશ

ડૉ.તેજલ જે.શેઠ

એસો. પ્રોફેસર

ડિપાર્ટમેન્ટ ઓફ એજ્યુકેશન

ગણપત યુનિવર્સિટી, ગણપત વિદ્યાનગર.તા.જિ.મહેસાણા

આજનો યુગ જ્ઞાન-વિજ્ઞાનનો છે. જ્ઞાન - વિજ્ઞાન અને ટેકનોલોજીએ વિકાસની ક્ષિતિજો અવકાશ સુધી પ્રસરાવી છે. આધુનિક વિશ્વ જે રીતે પ્રગતિ કરી રહ્યું છે. તેની સાથે કદમ મિલાવવા વિદ્યાર્થીઓમાં રહેલી સુષુપ્ત શક્તિઓ બહાર લાવવી એ આપણી નૈતિક ફરજ છે. શિક્ષણ એ એક એવી સર્જનાત્મક પ્રક્રિયા છે કે જેના દ્વારા વિદ્યાર્થીઓના વર્તનમાં આમૂલ પરિવર્તન પ્રાપ્ત કરી શકાય છે. આજની શિક્ષણ પદ્ધતિઓ દ્વારા બાળકોની અવલોકન શક્તિ, સમસ્યા ઉકેલ શક્તિ, પૃથક્કરણ શક્તિ વગેરે ખીલવી શકાય છે.

સર્જનાત્મકતા એટલે વ્યક્તિ કંઈક નવું કરે, નવું રચે, સુધારા - વધારા કરે, વધુ વિચાર કરવા પ્રેરે, રસ દાખવે, આધુનિકતાને પોષે, આજના શિક્ષણ અને શિક્ષણ પદ્ધતિઓ એ બાળકમાં રહેલી મૌલિકતા સ્વીકારીને તેમાં વિકાસ કરવો જરૂરી છે.

૧. અભ્યાસના હેતુઓ

ધોરણ ૫ ના વિદ્યાર્થીઓ માટે અશાબ્દિક સર્જનાત્મક કસોટીની રચના કરી તેની અજમાયશ કરવી. સર્જનાત્મકતા પર જ્ઞાતિ, જાતીયતા અને શૈક્ષણિક સિધ્ધિની મુખ્ય તથા પારસ્પરીક આંતરક્રિયાની અસર તપાસવી.

૨. ઉત્કલ્પના

Ho₁ સર્જનાત્મકતા પર જ્ઞાતિ, જાતીયતા અને શૈક્ષણિક સિધ્ધિ મુખ્ય તથા પારસ્પરીક આંતરક્રિયાની સાર્થક અસર નહિ હોય.

ટેબલ ૧. અભ્યાસમાં સમાવિષ્ટ ચલ

ચલ	ચલનો પ્રકાર	ચલની કક્ષા
જ્ઞાતિ	સ્વતંત્ર ચલ	અનામત, બિન અનામત
જાતિ	સ્વતંત્ર ચલ	છોકરા છોકરી
સિધ્ધિ	સ્વતંત્ર ચલ	ઉચ્ચ સિધ્ધિ નિમ્ન સિધ્ધિ
સર્જનાત્મકતા	પરતંત્ર ચલ	---

૩. અભ્યાસનું નિદર્શ

વ્યાપવિશ્વમાંથી ૪૦૩ વિદ્યાર્થીઓને ઝૂમખા નમૂનાની પસંદગીની રીતે પસંદ કરવામાં આવ્યા.

૪. અભ્યાસનું ઉપકરણ

ઉપકરણમાં કુલ બે વિભાગો હતા પહેલા વિભાગમાં ૧૩ અને બીજા વિભાગમાં ૧૫ એમ કુલ ૨૮ કલમો રાખવામાં આવી.

સર્જનાત્મકતા માટે ઉપયોગો અને શણગારનું એમ બે ઘટકને ધ્યાનમાં રાખી ઉપકરણ રચવામાં આવ્યું. વળી પ્રસ્તુત ઉપકરણની રચના માટે નીચેના સોપાન ને અનુસરવામાં આવ્યું.

(૧) તજજ્ઞ અભિપ્રાય (૨) પૂર્વ પ્રાથમિક અજમાયશ (૩) પ્રાથમિક અજમાયશ (૪) કલમ પૃથક્કરણ (૫) અંતિમ કસોટીની રચના (૬) વિશ્વસનીયતા અને યથાર્થતા.

૫. સંશોધનની પદ્ધતિ

સર્વેક્ષણ પદ્ધતિનો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો.

ટેબલ ૨. ૨ X ૨ X ૨ ત્રિ- માર્ગીય વિચરણ પૃથકકરણ

ચલ	F મૂલ્ય
જ્ઞાતિ (A)	5.27
સિદ્ધિ (B)	0.205
જાતિ (C)	2.785
A X B	1.956
B X C	4.482
A X C	0.669
A X B X C	2.141

૬. તારણો

૧. જ્ઞાતિ, શૈક્ષણિક સિદ્ધિ અને જાતિની સર્જનાત્મકતા ઉપર અસર જોવા મળતી નથી.
૨. ઉચ્ચ શૈક્ષણિક સિદ્ધિ ધરાવતા કુમારો અને કન્યાઓ સર્જનાત્મકતા ઉપર અસર કરનાર પરિબળ છે.
૩. નિમ્ન શૈક્ષણિક સિદ્ધિ ધરાવતા કુમારો અને કન્યાઓ એ સર્જનાત્મકતા ઉપર અસર કરનાર પરિબળ નથી.

૭. શૈક્ષણિક ફલિતાર્થ

શિક્ષકોએ વિદ્યાર્થીઓમાં સર્જનાત્મકતા વધે તે માટે વર્ગ શિક્ષણ દરમ્યાન પ્રશ્નો પૂછવા / પ્રોત્સાહન આપવું જોઈએ તથા વિદ્યાર્થીઓમાં કલ્પના શક્તિ વિકસે તે માટે ખાસ કાર્યક્રમો ઘડવા જોઈએ.

સંદર્ભસૂચિ

૧. ઉચાટ, ડી.એ., (2000). સશોધનની વિશિષ્ટ પદ્ધતિઓ. રચના. રાજકોટ : યુ.જી.સી. અનએસાઈન્ડ ગ્રાન્ટ અન્વયે પ્રકાશિત.
૨. દેસાઈ, એચ.જી અને દેસાઈ, કે.જી.(૧૯૯૭). સશોધન પદ્ધતિઓ અને પ્રવિધિઓ (છઠ્ઠી આવૃત્તિ).અમદાવાદ : યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ, ગુજરાત રાજ્ય.
૩. પટેલ, પ્રણવ એમ.(૨૦૧૦). સર્જનાત્મકતા કસોટીની રચના અને યથાર્થીકરણ. અપ્રકાશિત એમ.એડ્. લઘુશોધ નિબંધ ખેરવા : ગણપત યુનિવર્સિટી.
૪. પંડયા, કુલીન અને શાહ, ગુણવંત (૧૯૭૮). શૈક્ષણિક મનોવિજ્ઞાન (તૃતીય આવૃત્તિ).અમદાવાદ: યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ, ગુજરાત રાજ્ય.
૫. Patel, Dinesh H. (2013). An Effect of Some variables of the Creativity Students of Standard 8. An unpublished Ph. D. dissertaion, Ganpat Uni. Kherva.
૬. Patel, Trusha D. (2011). Construction and Standeredzation of non verbal Creativity test for the Students of Standard 5. An unpublished Ph. D. dissertaion, Ganpat Uni. Kherva.